

א. חבית שנשברה שמצילין הימנה מזון ג' סעודות, האם בכלי אחד שרי יותר

ולענין הלכה פסק השו"ע באו"ח של"ה ס"א דבכלי אחד שרי אפילו מאה סעודות, ורק בכמה כלים אסור יותר ממזון ג' סעודות, ויעו' שם ברמ"א שכשהביא לדברי התוס' והמרדכי דדווקא בנשברה אסור ולא בנסדקה, הוסיף הרמ"א דבחבית החשש הוא שמתוך שהוא בהול יבוא לתקנה, ויעו' שם ברמ"א סק"א שהביא לדברי התרומת הדשן בפסקים וכתבים סימן קצ"ו שכתב להקל במעשה שאירע שנשפכה החבית כולו לארץ והתיר לשאוב לכוסות קטנות דמשני מעובדא דחול דכה"ג לא חיישינן שיבוא לעשות מלאכה דאורייתא, ועוד דבנשפך לארץ אין כבר את החשש של בהול, כיון שכבר נעשה.

(ויעו' בב"י שתמה ע"ז דעדיין שייך כה"ג טעמא דבהול ויבוא להביא כלים דרך רשה"ר) וכתב הרמ"א וז"ל "ואפשר דהאידינא שאין לנו רשה"ר יש להקל ואפשר שמשום זה הוסיף הרמ"א הטעם שמא יתקנו" עכ"ל ויעו' במחצית השקל שם שביאר היטב את כל כוונת הרמ"א במה שדן בכל מהלך דברי התרומת הדשן, ויעו' ברמ"ב סק"א שצידד להקל כדברי התרומת הדשן בזמננו שאין מצוי

במתני' חבית שנשברה מצילין הימנה מזון שלש סעודות, ויעו' ברש"י שהביא להגמ' לעיל דף ק"כ דבחד מנא כמה דבעי' להציל מציל, והטעם שבכמה כלים אסור, יעו' בגמ' לעיל קי"ז ע"ב דבנשברה לו חבית בראש גגו שרי רק בכלי אחד שמא יביא כלים דרך רשה"ר, ויעו' שם בתוס' ד"ה הא, בשתי התירוצים שם, האם במשנתנו דריש פרק חבית איירי אפילו בכרמלית, ואסור בכמה כלים שמא יעביר ד' אמות בכרמלית, ובתירוץ השני הביאו בשם ר"י דבמשנתנו איירי שהיין נשפך לארץ, וחיישינן שמא יספוג, ויעו"ש עוד בתוס' דדווקא נשברה אסור שהוא בהול כל כך אבל בנסדקה שרי אפילו בכמה כלים וכ"כ המרדכי, ויעו' בשו"ע או"ח סימן של"ה ס"א שפסק הרמ"א כדבריהם ויעו' במאירי על אתר שכתב וז"ל "וכתבו בה גדולי הרבנים אפי' בהרבה כלים, ומכל מקום מה שכתבו שבכלי אחד מציל אפי' כמה אין הלכה כן אלא לצורך סעודתו לו ולאורחיו" עכ"ל. ויעו' במגיה שם שהעיר שהרמב"ם לענין דליקה בפכ"ג משבת הכ"ב חילק בין כלי קטן לכלי גדול אבל לענין חבית שנשברה בפכ"ב הט"ז סתם ולא חילק יעו"ש.

סק"ט שהביא לפלוגתת התו"ש והפמ"ג. מה הדין במזון ג' סעודות כשקולט ומצרף בכלים הרבה, לדעת התו"ש בג' סעודות יכול לקלוט ולצרף גם בכלים הרבה, אמנם לדעת הפמ"ג כל מה דשרי עד ג' סעודות אפילו בכלים הרבה, היינו דווקא כשהם מונחים על הארץ אבל ע"י קליטה וצירוף אסור בכל גווני כל שהוא יותר מכלי אחד, ויעו' בשעה"צ סק"ו שכתב דלמרות שהפמ"ג הביא ראייה מדברי הרמב"ם, מדברי רש"י משמע כתו"ש.

רשה"ר והביא שהתה"ד התיר למעשה רק בכה"ג ששואב ושופך לכוסות קטנות ומשני מעובדא דחול, וצ"י לזה בשעה"צ סק"ג לדברי הפמ"ג, ובפרט לא"ר שפסק לגמרי כתרומת הדשן.

ויעו' עוד במ"ב שם סק"ב שהביא לדברי התוספת שבת, דבמקום שהיין מצוי ודרך לשתותו כל היום ומכ"ש שאר משקים שאינם ביוקר כ"כ ושותין מהם כל היום דיכול להציל גם יותר מג' סעודות דאין קבע לשתייה, ויעו' עוד במ"ב שם

ב. האם ההגבלה של מזון ג' סעודות הוא רק על בעה"ב או גם באחרים שבאים להציל

(ק"י) נשברה לו חבית בראש גגו שיכול לומר לאחרים בואו והצילו לכם, מצילין הם אפילו בכלים הרבה, וכי תימא תינח בדליקה דלא אתי לכיבווי מטעמא דכתבינא אבל נשברה לו חבית בראש גגו ניחוש דאי שרינן ליה אתי לאיתויי כלים דרך רה"ר י"ל דכי חיישינן להכי היינו מתוך שאדם בהול על ממונו אבל במי שזוכה מן ההפקר שאינן ממונו ליכא למיחש להכי" עכ"ל ויעו' בשו"ע או"ח סימן של"ד ס"ט שפסק דלאחרים שרי "רק מזון ג' סעודות, לענין דליקה, ויעו' שם בב"י דכ"ש לענין חבית

במשנה איתא ואומר לאחרים באו והצילו לכם, וכתב רש"י בד"ה לכם, "כל אחד מזון ג' סעודות" ומבואר דגם לאחרים לא שרי לכל אחד אלא מזון ג' סעודות. ויעו' בר"ן (מ"ד ע"ג מדפי הרי"ף) ד"ה מצילין שכתב וז"ל "וכתב הרב ר' ישעי' מטראני ז"ל דהנך אחרים רשאיין להציל אפילו כמה ואפילו בכלים הרבה דדווקא לבעל חבית הוא דחיישינן דלמא אתי לכיבווי אבל באחרים ליכא למיחש שהרי הדליקה גורמת להם שיכולים לזכות מן ההפקר דאילו כבתה הוה הכל לבעה"ב וכן נמי

שנשברה, וכן פסק במ"ב של"ה סק"ג, ויעו' במ"ב של"ד סק"כ שהביא בשם הח"א שאפשר שאם האחרים מצילים שלא עבור עצמם יכולים הם להציל אפילו יותר מג' סעודות, ובשעה"צ שם סק"א ביאר לה, שכיון שמצילים לעצמם בזה הם חשובין כבעה"ב גופא

דבהול הוא, משא"כ כשמצילין לא לעצמם. מיהו יעו' בשו"ע הרב שם סעיף ז' שנראה שפליג על דברי הח"א שכתב שם וז"ל "כשם שהוא אינו רשאי להציל יותר מג' סעודות כך אחרים אינם רשאים להציל לו" עכ"ל, ויעו' בזה בספר תהלה לדוד.

ג. בטעמא דמתניתין דלא יציל ע"י שיספוג את היין לחזור ולהטיפו בכלי

יעו' ברש"י ד"ה ובלבד שלא יספוג שכתב וז"ל "שלא ישם ספוג במקום היין לחזור ולהטיפו בכלי גזירה שמא יסחוט" עכ"ל. ובתוס' ד"ה חבית כתבו דאפילו אם איכא עור של בית אחיזה דליכא חשש סחיטה אסור כדמפרש בגמ' שלא יעשה כדרך שעושה בחול" עכ"ל.

וברעת רש"י שהחשש שמא יסחוט כתב על אתר במהרש"ל של"ק ממה שדייקו התוס' מהלשון שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול, וז"ל "נ"ב ונ"ל דלפירש"י קאי דווקא אולא יטפח בשמן לחודיה" עכ"ל, וכן מפורש בריטב"א בגמ'.

ויעו' כאן בשלטי גיבורים אות א' שכתב דבאמת נחלקו כאן רש"י ותוס' אם

יהיה לספוג בית אחיזה האם יהיה שרי לקלוט בספוג, לרש"י שהחשש הוא סחיטה יהיה שרי ולתוס' שמיחזי כעובדא דחול יאסר, וכן משמע בב"י או"ח של"ה דרש"י פליג על התוס' וס"ל דיסוד האיסור הוא רק בגוונא דשייך הגזירה שמא יסחוט, ובשלטי גיבורים הנ"ל כתב דדברי הרמב"ם בפכ"ב משבת הט"ז, מטיין כפרש"י, וז"ל הרמב"ם שם "נשברה לו חבית בשבת מציל ממנה מה שהוא צריך לשבת לו ולאורחיו ובלבד שלא יספוג ביין או יטפח בשמן שאם יעשה כדרך שהוא עושה בחול שמא יבוא לידי סחיטה" עכ"ל ובפשטות לשון הרמב"ם באמת נראה כרש"י שהחשש הוא שיבוא לסחיטה, אלא דרש"י פירש כן רק ביין והרמב"ם פירש כן אפילו בשמן.